

Uporaba korpusa u poučavanju hrvatskoga kao drugoga i inoga jezika

Kristina Posavec

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
kposavec@erf.hr

SAŽETAK: U članku se razmatra i istražuje odnos uporabe korpusa u poučavanju hrvatskoga kao drugoga i inoga jezika. Na temelju korpusnih primjera i primjene korpusnih alata želi se uputiti na to da su korpusi vrijedan izvor dodatnih saznanja i spoznaja o jeziku, ne samo u svrhu poučavanja jezika već i u svrhu provedbe leksičkih i leksikografskih istraživanja i studija. Uporabom korpusnih alata leksikografi mogu dobiti uvid u različita značenja pojedinih riječi, ovisno o kontekstu u kojem se pojavljuju. Korpusi leksikografima pružaju velik broj raznovidnih sadržaja, na temelju kojih mogu analizirati riječi i pojmove. Primjeri analize hrvatskoga jezika dobiveni su pretraživanjem najvećega korpusa hrvatskoga jezika, hrWaC-a (Hrvatskoga web korpusa) jer, osim što posjeduje najveći broj pojavnica, hrWaC obuhvaća uporabni jezik, što je relevantna činjenica kod poučavanja stranoga jezika. Osim što se rad bavi uporabom korpusa u svrhu poučavanja hrvatskoga jezika, navode se i primjeri na koji način leksikografi mogu primijeniti korpus i korpusne alate u svojim studijama i istraživanjima. Poseban je naglasak stavljen na prikaz korištenja kolokacija, čestota i iščitavanja konkordancijskih nizova u svrhu analize hrvatskoga jezika.

Ključne riječi: korpus; korpusna lingvistika; hrvatski jezik; kolokacije; konkordancije

Uvod

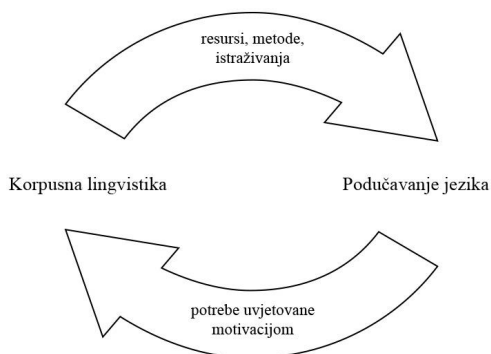
Korpusna lingvistika »u najširem smislu obuhvaća istraživanje jezika zasnovanog na korpusu« (Utvić 2013) odnosno koristi korpus za analizu jezika. Korpus je zbirka tekstova, pisanih ili izgovorenih, koji su pohranjeni na računalu (O’Keefe, McCarthy i Carter, 2007) te se može definirati kao usustavljena zbirka prirodnoga jezika (Nesselhauf, 2005a), a dolazi od latinske riječi »corpus, corporis sa značenjem tijelo, cjelina, ukupnost, skup, stalež, zbornik« (Utvić, 2013).

Korpusnolingvistički pristup u velikoj mjeri može pomoći pri pripremi nastavnih materijala za poučavanje hrvatskoga kao drugoga i inoga te materinskoga jezika jer omogućuje lektorima i nastavnicima da uoče jezične obrasce koji se ponavljaju. Korpusnolingvističkim pristupom mogu se identificirati lingvistički obrasci korištenjem prikaza frekventnosti određenoga pojma, riječi ili izraza koji se koriste u

svakodnevnoj konverzaciji. »Upravo ovdje korpusna lingvistika može uvelike pridonijeti učenju jezika« (Reppen, 2010) jer »korpus pruža pripremljeni izvor prirodnog ili autentičnog teksta za učenje jezika« (Reppen, 2010; Flowerdew, 2015). Osim za poučavanje i pripremu nastavnih materijala, korpusi se mogu koristiti i u drugim lingvističkim područjima, poput »leksikografskih i leksičkih studija, gramatičkih studija, kontrastivne lingvistike, studija prevoditeljstva, dijakronijskih studija, semantike, pragmatike, stilistike, sociolingvistike, diskurzivne analize, forenzičke lingvistike i jezične pedagogije« (McEneyer i Xiao, 2010; Dash i Arulmozi, 2018). Uz spomenuta područja, Miangah (2012) navodi kako se korpus može rabiti i za točan opis jezika koji se uči (1), u morfologiji odnosno istraživanju strukture riječi putem frekventnosti u različitim morfološkim oblicima (2), u analizi sintakse rečenica (3), a u kulturnim studijima za istraživanje i uočavanje specifičnosti koje se razlikuju u pojedinim kulturama, kao što su primjerice ljudske navike (4). Korpusi imaju široku primjenu te mogu leksikografima, primjerice, poslužiti kao dodatan izvor za istraživanje i tumačenje novih pojmova i riječi koje ulaze u rječnike. Kada je riječ o pojavljivanju novih riječi u jeziku, korpusi leksikografima mogu pružiti velik broj primjer uporabe pojedine riječi u različitim kontekstima te im osigurati dodatni uvid u kontekst i sadržaj u kojem se pojedine riječi i pojmovi pojavljuju. Nadalje, korpusni alati daju brz i jednostavan uvid u velik broj tekstova u kojima se riječi pojavljuju, a mogu se rabiti za daljnju analizu značenja i opisa riječi. Najveća prednost uporabe korpusa u leksikografiji jest strojna čitljivost, koja omogućuje leksikografima ekstrakciju svih tipičnih primjera uporabe leksema iz velikoga korpusa teksta u nekoliko sekundi. Druga prednost korpusno utemeljenoga pristupa jest frekvencija podataka i kvantifikacija kolokacija, koje korpus može osigurati. Frekvencija podataka ima još veću i značajniju ulogu u tzv. čestotnim rječnicima, koji definiraju osnovni vokabular i pomažu pri usvajanju osnova različitih stranih jezika. Uporaba korpusa i korpusnih alata leksikografima može olakšati i pojednostaviti provedbu velikih empirijskih istraživanja podataka (Storjohann, 2016). Svi primjeri u članku dobiveni su pretraživanjem hrvatskoga web korpusa, hrWaC-a, koji trenutačno ima oko 1,9 milijardi pojavnica te je označen na razini lema, morfološkoga opisa i sintakse zavisnosti (Ljubešić, Klubička, 2014), a ujedno je i najveći korpus hrvatskoga jezika. U hrWaC-u postoji više vrsta pretraživanja: od jednostavnoga, gdje je potrebno upisati riječ, lemu, izraz ili znak te izraditi konkordancijski niz, do kompleksnoga pretraživanja, tj. postavljanja CQL (*Corpus Based Language*) upita, koji koristi programsku sintagmu za napredniju vrstu pretrage i analize jezika. Neki od načina pretrage bit će prikazani u članku kako bi se omogućio uvid u načine korištenja hrWaC korpusa u svrhu poučavanja hrvatskoga jezika i leksikografskih istraživanja.

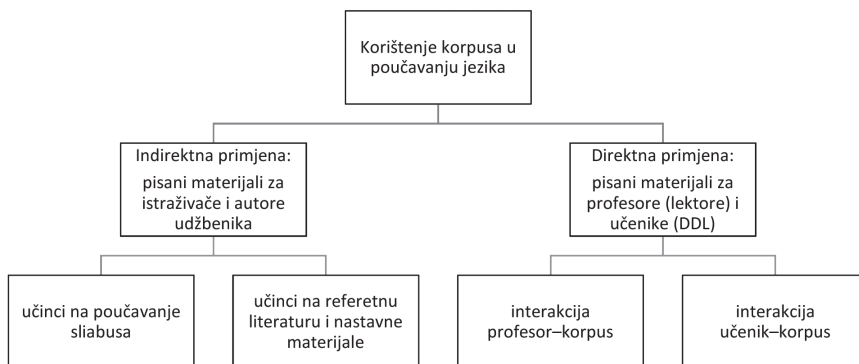
Odnos korpusne lingvistike i poučavanja jezika

U radu *Corpora and language teaching* Römer (2008) govori o povezanosti korpusne lingvistike i poučavanja stranoga jezika te uz pomoć ilustrirane sheme pokušava definirati i pojasniti njihov odnos. Römer za objašnjenje sheme (slika 1.) navodi kako korpusna lingvistika i poučavanje jezika imaju dinamičan odnos, u kojem poučavanje jezika ima korist od resursa, istraživanja i metodologije koju nudi korpusna lingvistika, dok zahtjevi i potrebe poučavanja jezika motiviraju i potiču daljnja istraživanja u području korpusne lingvistike koja nastoji pronaći adekvatno rješenje za potražnju u području poučavanja stranih jezika.

Slika 1. Römerova ilustrirana shema za definiranje odnosa između korpusne lingvistike i poučavanja jezika

Nadalje, Römer (2008) također shemom (slika 2.) objašnjava na koji se način korpusi mogu koristiti u poučavanju jezika. Navodi kako kod poučavanja jezika korpusi mogu imati indirektnu i direktnu primjenu, tvrdeći da korpusi mogu indirektno pomoći pri donošenju odluke što će se i kada u nastavnom procesu poučavanja jezika učiti, ali isto tako profesori i učenici mogu korpusima direktno pristupiti tijekom nastave i na taj način nadopuniti nastavni proces poučavanja jezika. Kao primjer indirektna primjene korištenja korpusa Römer ističe stvaranje pisanih materijala i literature za istraživače odnosno znanstvenike koji se bave proučavanjem korpusa i za autore nastavnih materijala i udžbenika koji svojim stvaranjem literature indirektno utječu na osmišljavanje i provedbu nastavnih silabusa po kojima se oblikuje nastava te utječu na referentnu literaturu i nastavne materijale koji se koriste za provođenje poduke jezika. Kod direktne primjene korištenja korpusa Römer (2008) navodi pisane materijale koje koriste profesori (lektori) i učenici (polaznici) u izravnoj nastavi s korpusima, naglašavajući da direktna primjena korpusa utječe na odnos odnosno interakciju koja se odvija između profesora i korpusa, jer profesor koristi korpus za poučavanje jezika, te između učenika i korpusa, jer učenik koristi korpus u sklopu poučavanja i učenja jezika.

Slika 2. Römerova ilustrirana shema primjene korpusa u svrhu poučavanja jezika.

Leech (1997) je primijetio da učenje (poučavanje) jezika i korpus imaju tri dodirne točke: indirektna uporaba korpusa u poučavanju (referentni izvori, nastavni materijali i jezični testovi), direktna uporaba korpusa u poučavanju (»učenje o«, »učenje u svrhu istraživanja« i »istraživanje u svrhu učenja«) te razvoj korpusa u svrhu poučavanja (učenički korpusi). Indirektna uporaba korpusa odnosi se na dizajn silabusa i razvoj materijala te je usko povezana sa sadržajem koji se poučava. Korpusi isto tako pružaju vrijedan uvid u način poučavanja.

»Učenje o« odnosi se na poučavanje korpusne lingvistike kao akademskoga predmeta, poput ostalih lingvističkih disciplina, kao što su sintaksa i pragmatika. »Učenje u svrhu istraživanja« podrazumijeva pružanje praktičnoga znanja učenicima, kao što naglašavaju McEnery, Xiao i Tono (2006), kako bi učenici mogli pretraživati korpus za svoje vlastite potrebe, a »istraživanje u svrhu učenja« podrazumijeva uporabu korpusno utemeljenoga pristupa za poučavanje jezika koje se inače odvija metodama koje nisu utemeljene na korpusu. Ključ uspješnoga korpusno utemeljenoga pristupa učenju jezika jest u odgovarajućoj razini lektorskoga usmjeravanja ili pedagoškoga posredovanja, koje ovisi o dobi, iskustvu i predznanju učenika. Stoga je za lektore vrlo važno da budu opremljeni potrebnim znanjima i educirani za uporabu i analizu korpusa.

Osim Leecha, o procesu i načinu indirektna i direktne uporabe korpusa, s pedagoškoga gledišta, u poučavanju drugoga ili inoga jezika, detaljno u svojim radovima piše i Ute Römer (2006), tvrdeći kako se direktni pristup odnosi na proces u kojem studenti i profesori samostalno koriste korpus te se u svojem istraživanju ne oslanjaju na pomoć posrednika kao što su analitičari i istraživači korpusa ili opskrbljivači korpusnim materijalima. U tom tzv. DDL-u (*Data Driven Learning*), podatkovno utemeljenom učenju jezika, naglasak je na »interakciji između učenika i kor-

pusa ili u kontroliranijim uvjetima između profesora i korpusa« (Römer, 2008). Za razliku od direktnoga pristupa, koji je usmjeren na korištenje korpusa od strane studenata, indirektni je pristup, tvrdi Römer (2006), usredotočen na analizu i istraživanje korpusa te na korpusne dokaze i učinak koji imaju ili mogu imati na dizajn i osmišljavanje nastavnih silabusa i materijala koji se u nastavi koriste. Također navodi kako indirektni pristup rada može pomoći profesorima, nastavnicima i lektorima odlučiti »što poučavati i kada poučavati« (Römer, 2008). Može se zaključiti kako se direktni pristup odnosi na direktnu uporabu korpusa od strane učenika, studenata, profesora i lektora u svrhu učenja stranoga jezika, pri čemu se primjerice može provoditi »proces induktivnoga učenja o tome kako se jezik uči« (Hewings, 2000). Indirektni se pristup odnosi na proces nastanka i osmišljavanja nastavnih materijala i onoga što će se poučavati uz pomoć korpusa i na koji način, stoga korpus može poslužiti profesorima kao izvrstan izvor za »prikaz autentičnih primjera« (Hewings, 2000) jezika.

S druge strane McEnery i Xiao (2010) navode kako je direktna uporaba korpusa u jezičnoj pedagogiji ograničena s nekoliko čimbenika: razinom i iskustvom učenika, vremenskim ograničenjem, zahtjevima kurikulumu, znanjima i vještinama potrebnima učiteljima za analizu korpusa i pedagoško posredovanje između korpusa i učenika, pristupom izvorima za izradu materijala kao što su računala te odgovarajućim programskim alatima i korpusima te kombinacijom istih.

Isti autori, osim što navode ograničenja uporabe korpusa, navode i njegove prednosti, od kojih je najvažnija strojna čitljivost, koja omogućuje u nekoliko sekundi uz pomoć računalnih programa pronalaženje autentičnih i tipičnih primjera uporabe leksičkih pojmova. Prednosti uporabe korpusa koje McEnery i Xiao također navode jesu mogućnost pružanja informacija o frekventnosti riječi i kvantitativnom pregledu kolokacija te mogućnost prikaza točnih opisa uporabe leksičkih pojmova koje je moguće dobiti iz označenih korpusa jer su riječi u takvim korpusima obilježene kategorijama roda, broja, padeža i sl. Vrlo je važna značajka korpusa u poučavanju stranoga jezika ta što korpus »pruža realističnije primjere uporabe jezika koje reflektiraju kompleksnost i nijanse izvornoga jezika« (McEnery i Xiao, 2010), što će pomoći učenicima da na pristupačniji i jednostavniji način ovladaju uporabom stranoga i/ili materinjega jezika. Stoga korištenje korpusa s velikim brojem pojava može pružiti »važan pogled u govornikovo iskustvo jezika koji se koristi« (Tucker, 2009).

Iako su prednosti uporabe korpusa naspram udžbeničke građe u poučavanju stranoga jezika mnogobrojne, važno je naglasiti kako se ne preporučuje potpuni izostanak udžbenika, već integracija korpusa u nastavni proces poučavanja jezika, bilo da je riječ o pripremi nastavnih materijala za nastavu ili uporabi korpusa u samoj nastavi, gdje bi učitelji bili posrednici između učenika i korpusa te na taj način poboljšali savladavanje gradiva. Upravo je korpusna analiza »idealna alat za evaluaciju

redosljedna prezentacije lingvističkih obilježja iz udžbenika i za donošenje principijelnih odluka o tome što prezentirati iz udžbenika« (Barbieri, Eckhardt, 2007). U stručnoj se literaturi najčešće navode četiri područja u poučavanju jezika, gdje uporaba korpusa može pružiti bolje razumijevanje jezičnih struktura i gramatike. Lawson (2001) navodi kako korpus pruža informacije o frekvenciji pojavnica u izvornom jeziku, odnosno daje uvid u najčešće korištene riječi ili izraze koji se pojavljuju u jeziku svakodnevne komunikacije, dok udžbenici često sadržavaju umjetno stvorene, tj. izmišljene jezične primjere. Kao drugu stavku navodi kako korpus pruža informacije na koji se način razlikuje uporaba posebnih lingvističkih značajki u određenom kontekstu ili situaciji. Treća se stavka odnosi na informacije koje korpus pruža o lingvističkim značajkama uporabnoga jezika, a četvrta na informacije o diskurzivnim svojstvima određenih lingvističkih značajki kao što su kolokacije, leksičko-gramatičke asocijacije i sl.

Područja u kojima se rabi korpus u poučavanju stranoga jezika jesu raznovrsna, a jedno od osnovnih i vrlo značajnih jest savladavanje vokabulara jer bez znanja riječi nije moguće savladati jezik. Postoji nekoliko stavki koje korpus može ponuditi kada je riječ o savladavanju vokabulara u nastavi: »frekvencija riječi, razlike između pisanoga i govornoga jezika, kontekst uporabe jezika, kolokacije, gramatički uzorci i strateško korištenje vokabulara« (McCarten, 2007). Kada je riječ o nastavnim materijalima za učenje vokabulara, McCarten (2007) ističe dvije stavke: materijali s jedne strane trebaju biti odraz vokabulara koji je frekventan, aktualan i primjeren učeničkim potrebama, dok s druge strane trebaju pomoći učenicima da bolje savladaju vokabular na način da ih uče različitim tehnikama i strategijama učenja koje mogu koristiti izvan učionice kako bi samostalno nastavili svoju izobrazbu.

Uporaba korpusa može pružiti kvalitativnu i kvantitativnu analizu (McCarten, 2007), gdje se pod kvantitativnom analizom misli na statistički prikaz informacija, kao što je primjerice frekventnost pojavnica, dok se kvalitativnom analizom smatra mogućnost prikaza velikoga broja tekstova koje korpus sadržava, a koji učenicima i lektorima pružaju prikaz konteksta u kojem se određena pojavnica, tj. riječ ili izraz pojavljuje te način na koji se u različitim kontekstima koristi. Osim savladavanja vokabulara, korpus može pomoći i kod učenja kolokacija, tj. riječi koje se često koriste zajedno. Primjerice, želimo li saznati koji je najčešći pridjev koji se koristi uz imenicu »predsjednik« u akuzativu, nakon unesenoga CQL upita hrWaC daje rezultate prikazane na slici 3: najčešći je pridjev »američkog«, zatim »hrvatskog« itd.

	word	word	Freq
P N	američkog predsjednika	američkog predsjednika	6,992
P N	hrvatskog predsjednika	hrvatskog predsjednika	6,923
P N	novog predsjednika	novog predsjednika	6,764
P N	bivšeg predsjednika	bivšeg predsjednika	5,691
P N	prvog predsjednika	prvog predsjednika	2,083
P N	francuskog predsjednika	francuskog predsjednika	1,950
P N	srbijanskog predsjednika	srbijanskog predsjednika	1,644
P N	aktualnog predsjednika	aktualnog predsjednika	1,313
P N	tadašnjeg predsjednika	tadašnjeg predsjednika	1,270
P N	ruskog predsjednika	ruskog predsjednika	1,228
P N	pokojnog predsjednika	pokojnog predsjednika	1,226
P N	počasnog predsjednika	počasnog predsjednika	953
P N	dosadašnjeg predsjednika	dosadašnjeg predsjednika	909
P N	sadašnjeg predsjednika	sadašnjeg predsjednika	885
P N	budućeg predsjednika	budućeg predsjednika	685
P N	jugoslavenskog predsjednika	jugoslavenskog predsjednika	619
P N	iranskog predsjednika	iranskog predsjednika	563
P N	novoga predsjednika	novoga predsjednika	561
P N	новоизабраног predsjednika	новоизабраног predsjednika	523
P N	srpskog predsjednika	srpskog predsjednika	513
P N	poljskog predsjednika	poljskog predsjednika	505
P N	aktualnoga predsjednika	aktualnoga predsjednika	481
P N	američkih predsjednika	američkih predsjednika	472
P N	izvršnog predsjednika	izvršnog predsjednika	388
P N	sirijskog predsjednika	sirijskog predsjednika	384

Slika 3. Prikaz najfrekventnijih pridjevskih kolokacija uz imenicu »predsjednik« u akuzativu

Mogućnosti koje nudi korpusna analiza u ovom području su velike, a mogu biti važne u prenošenju znanja učenicima kako bi lakše savladali osnove hrvatskoga jezika. Biber i Conrad (2010) u radu *Corpus Linguistics and Grammar Teaching* navode tri vrste korpusnih rezultata važnih za učenje i savladavanje gramatike: frekvencija podataka, registar usporedbi i asocijacije između gramatičkih struktura i riječi. U svojem istraživanju izlažu kako postoje određene zablude koje se događaju kod pisanja tradicionalnih udžbenika za učenje jezika. Kao jedan od primjera navode kako se u engleskom jeziku u konverzaciji često ne koriste progresivni glagoli (*present continuous*) kao što to ističu udžbenici, već jednostavni oblici glagola. Korpusi, za razliku od tradicionalnih udžbenika, nude velik izbor primjera, odnosno učenicima pružaju »velik broj situacija koje prikazuju na koji se način različiti leksički pojmovi koriste ovisno o kontekstu u kojem se pojavljuju« (Dash, 2011). U hrvatskom jeziku ovaj je primjer moguće potkrijepiti obličnicom »L(1)ukom« koja ima višestruko značenje, ovisno o kontekstu u kojem se koristi. Riječ je o imenici koja se može odnositi na: (1) vrstu povrća koje se koristi u kulinarstvu, (2) vrstu oružja iz kojega se odapinje strijela, (3) muško ime, (4) mjesto za pristajanje brodova, te (5) arhitektonsku dekoraciju ili konstrukciju određene građevine. Pretraga korpusa rezultirala je različitim uporabama navedene imenice u različitim kontekstima (slika 4), čime se na jednostavan i zanimljiv način prikazuje višeznačnost određenih riječi u jeziku, što će učenicima olakšati usvajanje i razumijevanje gradiva.

čno godinu dana do kraja siječnja ove godine " Lukom " je naplatio 125.000 kuna. Kako su troškovi bili ju i druženju ugodnom s predsjednikom Sabora Lukom Bebićem. Istovremeno, kriza neumitno izjeda grica nastavlja dalje u potrazi za malo mirnijom lukom . ❖ Konačno vezani na Šipanu. Kratak predah a ctvom« Brioni »iz Pule i prijateljem Udruge Heki Lukom Balenovićem iz Požege. Na izletu je bilo pedese zelenog bljeska (Naklada Haid, 2003., Naklada Lukom , 2005.). Za taj roman odmah biva nagrađen Na u 1. lipnja i Osijeku 2. lipnja, razgovarali smo s Lukom i Stjepanom iz 2. Cellosa. Ispričali [...] ❖ - Svi na je vrijeme obožavam ubijati mobove sa svojim lukom . Često se desi da se ulogiram na HCL server, uz Svaki tim ima svog stručnog voditelja u gađanju lukom i strijelom. ❖ ALD Agencija lokalne demokracije u timove koji se međusobno natječu u gađanju lukom i strijelom. Ovaj team building zahtjeva smireno kćeljem crkvice zvonik je na preslicu, s gotičkim lukom . Gotički prelomljeni svod u unutrašnjosti crkve i tom ograđuje zid s baroknim vratima natkritim lukom . ❖ Mardešićeva kuća (iza tržnice) ❖ Na obali, a i osobnu pozornost obratio na gradnju mostova s lukom , prvo drvenih, potom kamenih i na kraju brončanim pločom. S trajekta Korčula milju pred gradskom lukom u more je skočio 30 - godišnjak. ❖ Zapovjednik j ka destinacija. Povezan je trajektnom linijom s lukom Ploče, a cestom preko Pelješca s drugim mjestin ičke luke. Razvijen je nautički turizam, s turist. lukom (marinom) u Pomeru, a ima i ribarsku luku u Me k mnogo desetljeća poslije. Prvi metalni most s lukom sagrađen je 1773. u Engleskoj. Čuveni pak franc u medalju. U konkurenciji kadeta s olimpijskim lukom Karlo Grudić osvojio je brončanu medalju, dok j egovu zdravstvenom stanju. ❖ Sve je uredu i sa Lukom Modrićem i Vedranom Čorlukom koji su propusti mik II ❖ Obzirom da imamo iskustva sa Zračnom lukom Dubrovnik i trećom smjenom koja je tamo skroz mislim, nije me to toliko ni briga.... Slažem se s Lukom , dajte već jednom riješite to pitanje broja nast ekom dva tjedna jesti što više kiselog s crvenim lukom u salati. Ovo uključiti u sva tri obroka. ❖ Sadržaj ro do polovine 1856. harala Blatom pa i Velom Lukom , ništa se nije poduzimalo za osnivanje škole. ❖ : je 1860. godine proglašen austrijskom ratnom lukom . ❖ Talijanska flota, brojčano i materijalno nad e slavne jahačice na konjima i posebno vješte s lukom i strijelom. Živjele su odvojeno od muškaraca i i esorom na Fakultetu političkih znanosti, dr. sc. Lukom Brkićem razgovarali smo o trenutnoj ekonomsko is samo je jedna od njih. Dok je jurila zračnom lukom LAX, poznata je mlada dama izgledala odlično u sa suprugom Brankom, kćerkom Sanjom i sinom Lukom . ❖ 1982. godine diplomirao je na Tehničkom fa i more sa trajekta Korčula milju pred gradskom lukom Split ❖ DRAMA pred Splitom. S trajekta Korčula r iće kroz gledalište. ❖ EVA: Jesi li siguran da će s Lukom sve biti u redu? ❖ TONI: Ma naravno. Znaš da me editerana. Smatra se najznačajnijom morskou lukom i važnim privrednim [više] ❖ Porto ili Oporto ka ljetnikom Ivanovićem? - Da, nakon razgovora s Lukom Mišetićem, nazvao sam Marina Ivanovića, a on r a vozila koja bi ometala događanje. ❖ Gađanje lukom i strijelom u metu bio je pravi izazov (foto: Mar dži te njihov život uzgajivača konja oboružanih lukom i strijelama. Bošković, naravno, tada nije imao ad, povezavši panonsku unutrašnjost Hrvatske s lukom u Rijeci. Skrad se tako našao na dvjema važnim olji hrvatski natjecatelji svih vremena na čelu s Lukom , Lovrom i Kićom, a u glavnoj ulozi bio je Žuža.

Slika 4. Prikaz konkordancijskoga niza za značenje riječi »lukom«

Računalni korpusi mogu se koristiti i u svrhu izrade materijala za održavanje i provedbu nastave stranoga jezika, ali i za nastavu hrvatskoga kao materinjeg jezika. Njihova raznolikost i velik obujam pojavnica koje sadržavaju može pomoći lektorima u pripremama nastavnih materijala i kreiranju silabusa na temelju kojega će poučavati svoje učenike. Za razliku od tradicionalnih udžbenika, koji se svojim primjerima jezične uporabe oslanjaju na stereotipne i ponekad suhoparne primjere te sadržavaju »intuitivno izmišljene primjere i informacije koje općenito ignoriraju važne aspekte

korištenja jezika« (Dash, 2011), korpusi nude primjere korištenja jezika u njegovu svakodnevnom okruženju i stvarno korištenje jezika, što ih čini »pouzdanijima i autentičnijima« (Dash, 2011). Takav način pripreme nastavnih jedinica i materijala učenicima može biti vrlo korisno te može podići razinu njihove motivacije za učenje i analizu jezika koji uče. Prednosti koje nudi korpus za stvaranje nastavnih materijala u poučavanju stranoga jezika jesu mogućnost »odabira različitih vrsta tekstova kako bi se ilustrirali određeni događaji i ideje, održavanje ravnoteže cjelokupnih zbirki primjera tekstova koji se koriste za poučavanje, uključivanje u nastavu najfrekventnijih riječi i njihove tipične frazeologije te provjera poklapanja silabusa s onim stavkama koje učenici trebaju savladati na nastavi« (Dash, 2011).

Kako bi se uporaba korpusa u potpunosti integrirala u proces poučavanja jezika, potrebno je zadovoljiti još mnogo kriterija i istražiti potrebe studenata i samih profesora. Jedan je od glavnih kriterija poboljšanje odnosa i uspostavljanje bolje »komunikacije između analitičara korpusa« (Römer, 2008), profesora i lektora koji će korpus koristiti u praksi te pronaći zajednički jezik za pronalaženje novih načina poučavanja jezika uz pomoć računalnih korpusa.

2. Korištenje konkordancija u poučavanju hrvatskoga kao drugoga i inoga jezika

Jedan od osnovnih i najčešćih korpusnih alata za analizu jezika jest alat za konkordancije, odnosno izradu konkordancijskih nizova. Konkordancije imaju velik utjecaj na proces učenja i savladavanja stranoga jezika dok je »osnovni cilj alata za konkordancije omogućiti uvid u mnoštvo primjera određene pojavnice ili fraze u okolinama u kojima se one pojavljuju. Uvidom u okolinu često je moguće pronaći neko značenje ili način uporabe riječi koji nije opisan u rječniku ili uočiti pravilnost koja do tada nije primijećena« (Bekavac, 2001: 73). Osnovna je značajka svih konkordancijskih alata prikaz tražene pojavnice u njezinu tekstnom okruženju s prikazom ukupne frekvencije odnosno njezine brojčane pojavnosti u korpusu. Provedena su mnoga istraživanja na temu konkordancija i konkordancijskih programa kod učenja engleskoga kao stranoga jezika kako bi se ustanovili njegovi učinci na usvajanje jezičnih vještina, proces usvajanja stranoga jezika, razvoj nastavnih materijala i analizu jezika. Konkordancijski alat, osim što može učenicima stranoga jezika pomoći usvojiti gradivo i savladati jezik, može biti vrlo koristan i samim lektorima koji provode nastavu. Jedan od načina na koji konkordancije utječu na proces učenja jezika jest mogućnost pregleda konteksta unutar kojega se pojedini pojam ili riječ pojavljuje, tj. »pomažu učenicima razumjeti asocijacije među riječima« (Miengah, 2012). KWIC (engl. *Key Word In Context*) pregled omogućuje širi kontekst kod učenja vokabulara. Primjerice, ako se uči glagol »raditi«, učenici će lakše i jednostavnije usvojiti novi pojam ako vide kontekst u kojem se taj glagol upotrebljava. Na slici 5. vidi se primjer

konkordancijskih nizova za glagol »raditi«, tj. u kojem se sve kontekstu može pojavljivati u hrvatskom jeziku.

Primjere korištenja konkordancija za učenike i lektore u nastavi engleskoga jezika opisao je Miangah (2012) u radu *Different Aspects od Exploiting Corpora in Language Learning*, u kojem navodi na koje sve načine konkordancije mogu pospješiti usvajanje stranoga jezika, tvrdeći kako konkordancije učenicima nude mogućnost pregleda rečenica s kojima će se susresti u stvarnim životnim situacijama. Također pretragom ključnih riječi u kontekstu učenici mogu vidjeti gramatička pravila ili leksičke značajke jezika te na temelju proučavanja uzoraka autentičnoga jezika promišljati o gramatičkim pravilima. Miangah također navodi kako konkordancije mogu poslužiti kao odličan izvor za izradu jezičnih vježbi i provjera znanja učenika na način da se učenicima daju konkordancijski nizovi izvučeni iz korpusa s izbrisanim ključnim riječima te ih se može tražiti da popune praznine odgovarajućim pojmom ili frazom. Zaključuje kako lektori koriste konkordancije induktivno i deduktivno, što znači da induktivnim pristupom lektori prikazuju primjere jezičnih struktura koje su već naučene, dok deduktivnim pristupom prezentiraju konkordancije kao informacije koje učenici sami analiziraju.

Riječ je o dugom procesu na kojem će trebati još puno **raditi**. Nakon što su naučili da ne treba pljucati na cesti, pa da r
na korist djece kojima je pomoć najpotrebnija nastave **raditi** jednakim požrtvovanjem. Obavezu Ministarstva zdravlja (c
og sustava. Po preuzimanju podataka POS - sustav može **raditi** potpuno samostalno. Na kraju smjene ili dana vrši se zaklju
im radi na 2.5 GHz, a u tzv. " Turbo Boost " modu može **raditi** na do 3.1 GHz. Modeli s četverojezgrenim i7 procesorom s
WH-IS zapravo je jezgro koje će dalje aktivno i sustavno **raditi** na povećanju broja članova. ♣ Radionicu je vodio Mato Lal
rogramu preko koje korisnik može sam odrediti kada će **raditi** u starom ili novom sistemu pdv-a. Ovo je praktično jer kori
ači da ako je program prilagođen za jedan uređaj neće **raditi** sa drugim uređajem. ♣ Ako ste zainteresirani da dobijete n
stavlja za sobom po kući u neredu i natjera ga da počne **raditi** kućanske poslove. Prvo mu naredi da opere svoju odjeću. ♣
tehnike rada primijeniti i koju boju s kojom kombinirati **raditi** će se na ovom tečaju. Osobe koje budu zainteresirane za c
ati zadatke, već gdje će zajedno s klijentom proaktivno **raditi** na ostvarivanju ciljeva. ♣ Svakodnevno praćenje promjena
stavlja za sobom po kući u neredu i natjera ga da počne **raditi** kućanske poslove. Prvo mu naredi da opere svoju odjeću. ♣
stavlja za sobom po kući u neredu i natjera ga da počne **raditi** kućanske poslove. Prvo mu naredi da opere svoju odjeću. ♣
stavlja za sobom po kući u neredu i natjera ga da počne **raditi** kućanske poslove. Prvo mu naredi da opere svoju odjeću. ♣
blem sušenja. Tako da smo odustali od pranja i odlučili **raditi** s neopranom vunom. Vunu smo jednostavno rasprostili na
antu; veterinar ju je pregledao i rekao da mora odmah **raditi** carski rez. Bio je jako iznenađen kad je vidio da se radi o t
ama. Jednostavan je i na njemu uz malo poduke može **raditi** i laik, kao što sam sam. ♣ Ordinacija opće medicine dr Vasy
rvijek postoji implicitna " prijetnja " da poslužitelj neće **raditi** najispravnije ukoliko njegov kolačić ne prihvatite. Srećom :
urinom. Ostale mačke također će prskati urin, ali će to **raditi** rjeđe i miris neće biti tako prodoran. Prskanje urina u kući
ad u posebnom interesu pažnje. No, osim toga važno je **raditi** i na suzbijanju diskriminacije protiv LGBT osoba. Mi smo p
a. Ako fiskalizacija radi u ovom testnom režimu 99 % će **raditi** i u stvarnom režimu od 1.1.2013. samo što će se koristiti p
izdavanja računa. Ako fiskalizacija radi u ovom režimu **raditi** će i u stvarnom režimu od 1.1.2013. ♣ Uputa Nakon skidan
i. Radovi na uređenju su već počeli a prvo što se počelo **raditi** je uređenje okoliša oko parkinga na ulazu u park sadnja br
ilo početi s radom od 1. lipnja. Snijega ne nedostaje, a **raditi** bi trebale sve staze. Treba napomenuti da se skijalištu mo
ijjski službenik dužan je u obavljanju policijskih poslova **raditi** po posebnom rasporedu rada koji određuje nadležni rukov
r. Isto važi i 28 za iskustvo sanjanja. To se takođe može **raditi** u aktivnostima kakva je dodirivanje stola. Mogu da koncen
ki i svima podložni. I ja sam radio svojim rukama i hoću **raditi**, te odlučno tražim da i sva ostala braća obavljaju kakav p
unističkog sustava. Zajedničko većini ljudi koji su počeli **raditi** u HIS-u je sudjelovanje u domovinskom ratu 18. Kako je to
i prijenosi podataka. ♣ Samostalna POS blagajna može **raditi** samostalno bez potrebe za stalnom vezom prema centraln

Slika 5. Konkordancijski niz za iščitavanje konteksta glagola »raditi«

3. Uporaba kolokacija u ovom radu

Jedna od osnovnih i najznačajnijih lingvističkih analiza koju je moguće provesti putem korpusnih alata jesu kolokacije, riječi koje se vrlo često pojavljuju zajedno, odnosno supojavljaju u jezičnoj uporabi (Nesselhauf, 2005b). Prema Hrvatskom jezičnom portalu, kolokacija je »obvezatna ili uobičajena veza riječi koja nije određena gramatikom [podnijeti molbu ali uložiti žalbu]«. Kolokacije su jedan od najistaknutijih načina analize i istraživanja jezične frazeologije jer »kada se koristi jedna riječ, postoji visoka statistička vjerojatnost da će se određena riječ ili više riječi pojaviti uz nju« (Bennett, 2010).

Korpusi nude mogućnost analize kolokacija i sadržavaju opcije kojima korisnik na brz i jednostavan način može saznati kolokacije traženih pojmova. U smislu poučavanja jezika, kolokacije studentima i polaznicima omogućuju »da govore fluentno, čine njihov govor razumljivijim i pomažu im da pišu i zvuče više poput izvornih govornika jezika« (Fan, 2009). Poznavanjem učestalih kolokacija studenti mogu dobiti uvid u uporabnu strukturu jezika te uočiti jezične razlike između svojega materinskoga jezika i jezika koji uče. Učenjem kolokacija povećava se vokabular studenata, a Fan (2009) navodi kako bi se »učenje vokabulara trebalo provoditi u kolokacijskom kontekstu« jer upravo taj kontekst »pomaže kod razumijevanja riječi« (Fan, 2009) odnosno vokabulara.

U literaturi se najčešće navodi kako bi se s učenjem kolokacija trebalo započeti na višim stupnjevima učenja jezika, primjerice od B1 do C2 jer na početnim stupnjevima polaznici ne vladaju dovoljno velikim vokabularom kako bi mogli shvatiti kolokacijsko značenje. Iako je ta tvrdnja točna, rezultati istraživanja koje je provela autorica ovoga rada u sklopu svoje doktorske disertacije pokazuju da od samoga početka učenja jezika polaznike treba upoznavati s kolokacijama i integrirati ih u nastavne jedinice početnih stupnjeva kako bi polaznici na jednostavniji način shvatili njihovo značenje.

Kolokacije su korisne i kod »poučavanja sinonima, gdje se drugačije značenje riječi može najbolje razaznati u kolokacijskom kontekstu u kojem se koristi« (Fan, 2009). U hrvatskom su jeziku riječi »džemper« i »pulover« bliskoznačnice. Prema tumačenju Hrvatskoga jezičnog portala, »džemper« se odnosi na muški i ženski pleteni odjevni predmet koji se nosi preko košulje i oblači preko glave, dok »pulover« predstavlja vuneni pleteni odjevni predmet najrazličitijih oblika vratnoga izreza. Uz pomoć korpusa moguće je provesti analizu kolokacijskoga konteksta unutar kojega se pojedina riječ pojavljuje, odnosno u kojem kontekstu i uz koju će se riječ češće koristiti »džemper«, a uz koju »pulover«. Kontekst je vidljiv u KWIC pogledu, gdje se iščitava kontekst uporabe zadanih pojmova. Na slici 6. moguće je vidjeti KWIC za riječ »džemper«, ispred koje se nalazi pridjev, a na slici 7. to isto za riječ »pulover«.

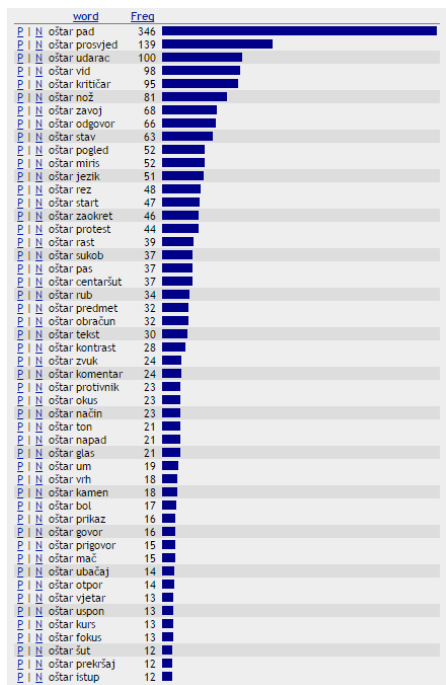
ostavite li zbog nepažnje odjeću predugo u sušilici, omiljeni džemper može se skupiti. No možete ga pokušati spasiti dod
 Vratar je nosio istu kombinaciju osim majice ručno pleteni džemper . Takav je tamno crveni dres momčad nosila tijekom
 jam kako je jednoj Romkinji dala vlastiti, posve nov crni džemper . Godinama je radila u računovodstvu poduzeća R
 zavanja na startu, na sebi sam imao povrh opreme i stari džemper , koji sam pred start bacio. \S Odmah na startu poč
 i, tvornički izlizane traperice, bijelu košulju i crni vuneni džemper . Uvijek je nosila traperice, košulju i džemper. Da
 i me javne prezentacije u stilu klošara, gotovo uvijek isti džemper i legendarne tenisice. \S Dali je na koncu želio zav
 iteta koji pucketa kad se češljamo ili oblačimo neki sintetički džemper . Pomoću ovog elektriciteta radi naš ljudski mozak
 malo i zahladi poznati švedski brand predlaže lagani bijeli džemper koji savršeno odgovara uz malo potamniju put. U
 t godina. Na glavi joj crna marama, obučena u crni ofucani džemper i donji dio tko zna čije trenirke. Na nogama prev
 t godina. Na glavi joj crna marama, obučena u crni ofucani džemper i donji dio tko zna čije trenirke. Na nogama prev
 vi htjeli držati u ruci. Nakon toga ih je pitao tko želi obući džemper koji je donio. Studeni su isprva bili malo sumnjičav
 a. \S MK: Mene je osobno najviše oduševio oversized crni džemper s gigantskim pletenicama. Imaju li i te pletenice ni
 oće spremne, evo pogledaj ja.... Još je na meni onaj smeđi džemper i svijetlo žuta košulja. Hlače za dva broja veće jer
 odne ikone u kratkom vremenskom periodu odjenu isti džemper , onda znate da je na pomolu rasprodaja pomenul
 njega jer se stalno tresao od hladnoće. Kupili su mu dječji džemper koji mu savršeno pristaje. Jack je oduševljen sa sv
 otografija je nastala 1940. godine, a muškarac nosi fini džemper i prijenosni fotoapararat, što se nije moglo naći u or
 no neki komad robe. I tako kupila ja nedavno jedan krasan džemper na sniženju, ono što posto pjur materijal sa resica
 ajnijim revijama. Sve što trebate je pronaći idealan crni džemper od kašmira, vojnički crni remen i uske crne traperi
 e, te crnu jaknu na kopčanje. Ispod jakne je imala pleteni džemper sa uzorkom božićnih, ukrašenih grana u kojem se c
 u je isfurao Robert Perišić. Ovaj put imao je na sebi planinarski džemper ili bilo koji drugi proizvod od vune koji nadražuje v
 ete li ju baciti? Ne. Sljedeći puta kada budete imali vuneni džemper

Slika 6. Pregled uporabe pridjeva uz riječ »džemper« u KWIC pogledu

dva klupka ružičaste vune za probu (glatka i angora) jer kći treba novi pulover . Ove su mi vestice preslatke: \S 13.11.2005., nedjelja \S Ja i Info \S
 i bojama. A ako ste fashionistica, preko prebacite traper jaknu ili \S 9. JUMPSUIT Jumpsuit dobro stoji gotovo svima koji su u normal
 g jutra radnici iz Čistoće prali su ulicu i našli djevojku umotanu u koji je smrdio na štok-kolu. \S Ravnatelj Agencije za odgoj i obrazov
 i. Od djeda je dobila priličan džeparac, a teta Klara isplela joj je Vladica se zabrinula jer joj se mama nije javila. Kad su Vladici
 a sam visoki model jer mi je draži od niskih, i dodala sam mu sivi Da ne bi bili baš jako ziheraški, otklačena ogrlica i bijela torbica p
 se isplattiti je peplum suknja poput ove Tibi koju kombinirajte na \S i jednostavne neutralne sandale. \S 3. SPORTY \S Udobne materija
 \S Ukoliko na sjedalima ima toliko dlaka da bi mogli isplesti jedan , investirajte u roler za čišćenje dlaka. Ili čak dva. \S Također u bitz
 javom mog glasa dolazi svijetlina. Ti si pravi rapper, jer imaš novi Strategijom pozera, postaješ game over. Ja bacam te u stranu, iz
 ožete nositi uz jednobojnu suknju jarko boje. Kombinirajte ih uz više nije mogao skrivati njegov ponos. \S »Ovo je zaista bila sila« s c
 mila prodan za milijun eura \S Kad god je Joachim Löw nosio svoj grebe ili da su vam pošalice vašeg oca zapravo uistinu dosadne. Me
 a haljinu na crno bijele vodoravne pruge. Malo šireg modela, kao ili mekanu svilenu košulju muškog kroja. \S Nakon izlaska najavnoj:
 naciji s neodoljivim natikačama s pluća. Zatim je spomenut grubi svijetlo-plave boje tijekom Svjetskoga nogometnog prvenstva u Juž
 god možete smanjiti temperaturu, a da se ne smrzavate. Obucite mogla bi se nositi i na uske hlače. Ja sam ju kombinirala ipak bez
 zabave, crvena se lijepo može kombinirati i tijekom dana. Topli , ležerne pidžame koje odlično idu sa njegovom omiljenom majicom
 i vratar koji ti je bija najbliži ako si sve gleda iza branke. Tamno i ne šćite bos i u majicama kratkih rukava. Ne moraju sve prostor
 roja koja mi se sviđa:) A mogla sam ih nositi uz tamni jeans i neki kapa, šal ili rukavice podići će često tmurne zimске kapute i osim
 eupadljivo dražesna. Na sebi ima nešto tirkizno, mogao bi to biti i bijele hlače, i koljenjice koje vratarima danas više ne nose. - Kao d
 ov bi trebala sadržavati mnoge slikovnice i igre, negazirana pića, otakvačeni pulover . Taaaaaaa, napunimo košaricu. Glumit ću skromnost pa neću više
 lčevite ili ziheraške košulje. Stoga, ako kupujete ili budete dobili , a možda i kratka haljina, ispod toga nešto s cvjetnim uzorkom. D
 ampama. Uskoro se na pragu pojavio Đoni Štulić. Na sebi je imao i deblje soknice za dječicu. \S Autosjedalice ili roditeljsko krio? \S Z
 njesto bicikla, od majke je dobio pulover. Glupi, ručno ispleteni, sa simpatičnim jelenom, a može i velikim pahuljama. Bingo. Poklo
 ti nakon 10 redova. \S 15.03.2007., četvrtak \S Pamučni pulover ružni pulover na kopčanje; ispod njega raspokličnu košulju. Kosu mu se podosta f
 hlače, stavite pojas i košulju na drugice te preko svega prebacite ružni pulover koji je mladi Eddie zguzvao i bacio u kut svoje sobe. Duboko povrij
 igom zimskom kaputu i lica zamotana u nešto što bi izgledalo kao ružni pulover koji je mladi Eddie zguzvao i bacio u kut svoje sobe. Duboko povrij
 nenašminkana, odjevna u traperice i, kao zaštitni znak, pleteni vunen pulover koji je mladi Eddie zguzvao i bacio u kut svoje sobe. Duboko povrij
 ner nam je predstavio i kožne kapute koji se pretvaraju u bunde, Pamučni pulover \S tanki pulover s krunjenim rukavima i haljine skrojene u stilu duge muške košulje. I
 pravite posjetiti trgovinu O' Neill. Pronađite za sebe toplu jaknu, , udobne traperice i hlače, a sve to možete začiniti modnim dodaci
 ere za manje od 40 kuna \S Svakako je ugodno vidjeti i primjerice koji je košao gotovo četristo kuna, a sada košta 139. Ili proširenu
 žožićni pulover" \S Objavljujemo imena sretnih dobitnika knjige " Božićni pulover ", idealnog štiva za blagdanske dane koji je dosegao prvo mjesto ni
 eži na leđima. Tko je i kada okrenuo njegovo tijelo i zašto mu je ? Zašto je to uinjeno? \S Istražni sudac koji je obavio uviđaj nakon
 eži na leđima. Tko je i kada okrenuo njegovo tijelo i zašto mu je skinut pulover ? Zašto je to uinjeno? \S Istražni sudac koji je obavio uviđaj nakon
 nji. Sjedam na stolac i noge mi klatare koliko sam se smanjio. Ko skinut pulover opran na 90 stupnjeva. Gospodin Doktor nešto čita, pa šutim i gled
 oć sljedeći tjedan s ponosom pokazati dovršeni najnoviji odnosno najveći pulover iz ovog trija:) \S E sad, kako imam desetogodišnje iskustvo surfanja
 tne su, ali sportskog štiva i djeluju pomalo opasno. Izabrala sam koji bi mogao biti i čisto bijeli, ali si religiozni motivi isto jako tren
 nda sjećam još iz osnovne škole. Školski, ali pomalo buntovnički. Kratki pulover je malo modificiran jer ima žljokice. Opuštena torba i naočale kom

Slika 7. Pregled uporabe pridjeva uz riječ »pulover« u KWIC pogledu

Fan (2009) u radu *An exploratory study of collocational use by ESL students – A task based approach* navodi tri glavna pristupa kada je riječ o značenju kolokacija, autora Gitsakia, koji ih dijeli na leksičke, semantičke i strukturalne. Za leksički pristup tvrdi kako se zasniva na značenju riječi koja se pojavljuje na leksičkoj razini te kao učestali primjer za engleski jezik navodi kako je značenje riječi »night« (engl.: noć) kolokat samo jednoga od više značenja pridjeva »dark« (engl.: bez svjetla; *dark night*) jer pridjev »dark« ima više značenja (poput: boja određenoga predmeta; *dark blue*). U hrvatskom jeziku jedan je od primjera *oštar zvuk*, gdje je značenje riječi »zvuk« kolokat jednoga značenja pridjeva »oštar« koji se odnosi na snažan, neugodan zvuk. No »oštar« u hrvatskom jeziku ima više značenja: (1) koji je izbušen napravama za oštrenje (oštar nož); (2) strog, koji je izrazito označen (oštra granica); (3) koji naglo zavija ili se uspinje (oštar uspon/oštar zavoj); (4) koji je jasan (oštra slika) i (5) koji je izrazito brz i precizan (oštar um). Provede li se pretraga korpusa po najfrekventnijim imenicama koje se pojavljuju uz pridjev »oštar«, na slici 8. vidljivo je da su najučestalije imeničke kolokacije »oštar pad«, »oštar prosvjed«, »oštar udarac«, »oštar predmet«, »oštar vid« i sl. Na temelju korpusnih rezultata na slici 8., pridjevu »oštar« moguće je proširiti značenje s obzirom na imenice uz koje se pojavljuje. Primjerice, »oštar pad« označava nagli spust ili strmih, »oštar start« nagli početak, »oštar miris« označava miris jaka intenziteta, »oštar okus« jelo ili piće jaka intenziteta, a »oštar vjetar« neugodan, snažan vjetar.

Slika 8. Prikaz najfrekventnijih imenica koji se pojavljuju uz riječ oštar.

Kod semantičkoga pristupa navodi kako se značenje leksičkoga pojma percipira kao semantičko svojstvo toga pojma. Strukturalni pristup uzima u obzir leksičke i gramatičke kolokacije te je istraživanjem utvrđeno osam gramatičkih i sedam leksičkih kategorija kolokacija koje se pojavljuju u engleskom jeziku. Fan (2009) navodi kako gramatičke kolokacije sadržavaju dominantnu riječ, dok leksičke kolokacije imaju određenu leksičku strukturu i upravo je zbog toga strukturalni pristup ujedno i pedagoški jer uzima u obzir leksička i gramatička obilježja riječi (Fan, 2009). Korpus omogućuje pregled kolokacija za riječi »džemper« i »pulover« iz kojega je moguće vidjeti s kojim se riječima češće supojavljaju navedeni pojmovi. Na slici 9. vidljivo je kako se riječ »džemper« najčešće pojavljuje s riječi »pleteni«, dok se riječ »pulover« najčešće pojavljuje uz riječ »vuneni«. Takav je prikaz kolokacija općenit, ali, uz pomoć korpusa, moguće je dobiti i kolokacije s obzirom na vrstu riječi koja se pojavljuje uz traženi pojam, što će biti prikazano na sljedećem primjeru. Zanimljivo je uočiti

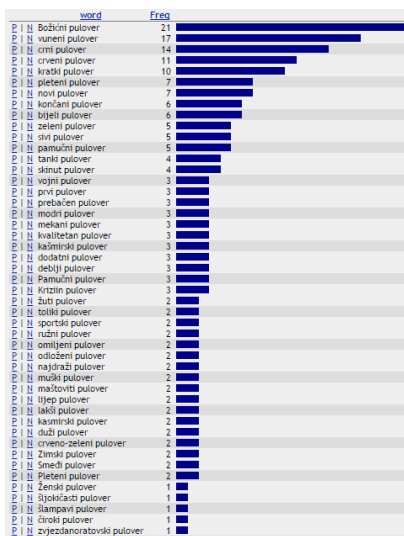
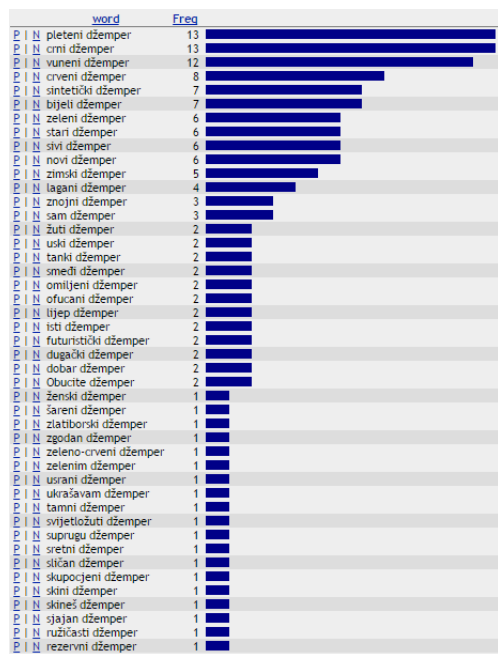
	Freq	T-score	MI	logDice
P N pleteni	15	3.873	16.902	8.901
P N vuneni	16	4.000	16.694	8.873
P N Pletem	8	2.828	19.428	8.601
P N diro	8	2.828	17.843	8.455
P N džemper	12	3.464	15.864	8.265
P N Obucite	9	3.000	15.593	7.921
P N prugasti	5	2.236	15.833	7.491
P N kašmira	6	2.449	15.147	7.400
P N pletem	4	2.000	15.559	7.183
P N češnjamo	3	1.732	17.455	7.150
P N Vuneni	3	1.732	16.916	7.101
P N isplela	4	2.000	15.189	7.065
P N isplesti	4	2.000	15.098	7.033
P N sintetički	7	2.646	14.218	6.990
P N plela	4	2.000	14.827	6.929
P N vesta	5	2.236	14.371	6.883
P N Georgie	3	1.732	14.821	6.666
P N pantalone	3	1.732	14.774	6.650
P N ofucani	3	1.732	14.479	6.541
P N pucketa	3	1.732	14.432	6.522
P N jaketu	3	1.732	14.316	6.474
P N košulju	16	4.000	13.192	6.433
P N jakna	9	3.000	13.277	6.389
P N znojni	3	1.732	13.989	6.326
P N sivi	12	3.464	13.083	6.289
P N kabanicu	3	1.732	13.400	6.015
P N pletiva	3	1.732	13.302	5.957
P N jaknu	12	3.464	12.677	5.928
P N vestu	3	1.732	13.186	5.887
P N smanjite	8	2.828	12.670	5.852
P N plete	4	2.000	12.917	5.845
P N elektriciteta	3	1.732	13.046	5.800
P N Topli	3	1.732	12.969	5.750
P N kaput	10	3.162	12.487	5.731
P N Lagani	3	1.732	12.924	5.720
P N ruzičasti	4	2.000	12.731	5.708
P N šal	7	2.645	12.529	5.704
P N vune	12	3.463	12.393	5.670
P N traperice	14	3.741	12.352	5.649
P N ljubičasti	4	2.000	12.630	5.633
P N nestrpljiv	3	1.732	12.764	5.613
P N rukavima	5	2.236	12.464	5.570
P N vunu	4	2.000	12.506	5.537

	Freq	T-score	MI	logDice
P N vuneni	22	4.690	17.096	9.300
P N isplela	13	3.606	16.832	8.727
P N vesta	14	3.742	15.799	8.342
P N pleteni	10	3.162	16.259	8.280
P N končani	6	2.449	18.268	8.087
P N elek	7	2.646	16.541	8.011
P N prugasti	7	2.646	16.261	7.935
P N kašmira	8	2.828	15.505	7.783
P N razboj	5	2.236	17.030	7.716
P N Propručujemo	4	2.000	21.219	7.612
P N ispleteni	4	2.000	18.331	7.545
P N izrezom	5	2.236	15.320	7.302
P N pamučni	5	2.236	15.072	7.208
P N pulover	6	2.449	14.749	7.208
P N tamnoplavi	4	2.000	15.634	7.178
P N volnica	3	1.732	18.602	7.159
P N Vučkoviæa	3	1.732	17.996	7.134
P N kašmirski	3	1.732	17.878	7.128
P N Pamučni	3	1.732	17.541	7.107
P N zaglavljenim	3	1.732	17.511	7.105
P N košulja	21	4.582	13.846	7.100
P N motoristička	3	1.732	16.822	7.046
P N uëinjeno	3	1.732	16.751	7.038
P N Odjeveno	4	2.000	15.123	7.024
P N vjetrovka	3	1.732	16.468	7.004
P N Navigare	3	1.732	16.318	6.983
P N sivi	17	4.123	13.528	6.784
P N Glenna	3	1.732	15.060	6.719
P N izrez	4	2.000	14.326	6.702
P N kopčanje	4	2.000	14.157	6.620
P N vestu	5	2.236	13.866	6.602
P N isplesti	3	1.732	14.626	6.581
P N Božićni	21	4.582	13.206	6.531
P N jaknu	18	4.242	13.204	6.507
P N laganiju	3	1.732	14.391	6.494
P N traperice	24	4.898	13.072	6.422
P N Becca	4	2.000	13.748	6.400
P N jakna	9	3.000	13.219	6.379
P N ovratnikom	3	1.732	14.062	6.356
P N obucite	4	2.000	13.441	6.217
P N Prodavačica	3	1.732	13.658	6.162
P N tamnoplave	3	1.732	13.630	6.147
P N šal	9	3.000	12.834	6.058
P N jarko	4	2.000	13.063	5.970
P N pletiva	3	1.732	13.245	5.934
P N Lacoste	3	1.732	13.112	5.854
P N hlače	34	5.830	12.385	5.796

Slika 9. Lijevi se prikaz odnosi na najfrekventnije riječi koje se pojavljuju uz riječ »džemper«, dok se desni prikaz odnosi na najfrekventnije riječi koje se pojavljuju uz riječ »pulover«.

da se uz riječ »pulover« vrlo često može naći i riječ »džemper«, i obrnuto, ali i imeni- ca »vesta«, koja je također bliskoznačnica. Također, iz frekvencijskoga je popisa moguće utvrditi da se isti pridjevi (*pleteni, vuneni, prugasti*) te isti glagoli (*isplesati, plesati*) javljaju uz oba pojma.

Nadalje, žele li se vidjeti najčešći pridjevi koji se pojavljuju uz riječ »džemper«, koristi se CQL upit, na temelju kojega se može dobiti uvid u frekventnost pridjev- skih kolokacija. Najčešći pridjevi koji se pojavljuju ispred riječi »džemper« su »plete- ni«, »crni«, »vuneni«, »crveni« i »sintetički«, što je moguće vidjeti na slici 10, dok su ispred riječi »pulover« najčešći pridjevi »božićni«, »vuneni« i »crni«, »crveni«, »krat- ki« i »pleteni«, što je moguće vidjeti na slici 11. Dakle može se zaključiti da se, osim što se mogu zamijeniti u istom kontekstu, pojmovi »džemper« i »pulover« realiziraju u velikom broju istih kolokacijskih sveza. CQL upit za pronalazak kolokacijskih pri- djeva ispred riječi »džemper« glasi: [tag=„A.*“] [word=„džemper“], a za riječ »pulo- ver«: [tag=„A.*“] [word=„pulover“].

Slika 10. Primjer najfrekventnijih pridjeva koji se pojavljuju ispred riječi »džemper« (lijevo)

Slika 11. Primjer najfrekventnijih pridjeva koji se pojavljuju ispred riječi »pulover« (desno)

Kada se kolokacije analiziraju po frekventnosti, unutar korpusa potrebno je voditi računa o vrsti i položaju riječi za koje se želi pronaći odgovarajući rezultat. U nave- denom primjeru pretraga je napravljena za sve pridjeve koji se pojavljuju ispred riječi »džemper« i »pulover«. Također, žele li se pronaći najfrekventnije imeničke kolokaci- je za riječ »šalica« koje se pojavljuju nakon te riječi, mijenja se položaj atributa unutar CQL upita ([word=„šalica“] [tag=„N.*“]). Iz strukture upita vidljivo je kako je u dru-

gom primjeru atribut »tag« stavljen na zadnje mjesto jer se pretražuju sve imenice koje se pojavljuju nakon zadane riječi, dok je u prvom primjeru atribut »tag« stavljen ispred tražene riječi jer se traže svi pridjevi koji se pojavljuju ispred zadanoga atributa koji sadržava vrijednost »džemper« ili »pulover«. Najčešće imenice koji se pojavljuju nakon riječi »šalica« su »kave«, »čaja«, »mlijeka«, »vode«, »šećera« i »brašna«, što je moguće vidjeti na slici 12.

Pretragu je moguće napraviti sa sljedećim kategorijama riječi u hrvatskom jeziku: imenice (oznaka za pretragu je N), glagoli (oznaka za pretragu je V), pridjevi (oznaka za pretragu je A), zamjenice (oznaka za pretragu je P), prijedlozi (oznaka za pretragu je S), prilozi (oznaka za pretragu je R), veznici (oznaka za pretragu je C), brojevi (oznaka za pretragu je M), čestice (oznaka za pretragu je Q) i usklci (oznaka za pretragu je I). Osim kategorija riječi, mogu se pretraživati skraćenicke riječi kao što su npr. (na primjer), sl. (slično), str. (stranica), www (World Wide Web), cm (centimetar) i slično, dok je njihova oznaka za pretraživanje Y.

Slika 12. Primjer najfrekventnijih imenica koji se pojavljuju nakon riječi »šalica«.

4. Korištenje korpusa u izravnoj nastavi sa studentima

Kada je riječ o korpusno utemeljenim metodama poučavanja jezika, neminovno je spomenuti podatkovno utemeljeno učenje jezika, odnosno u izvornom engleskom nazivu *Data Driven Learning* (DDL), čija je osnovna pretpostavka da učenici i studenti sami uče jezik s pomoću korpusa.

Podatkovno-utemeljeno učenje vrsta je poučavanja gdje učenici sami uče jezik s pomoću korpusa. Uloga nastavnika nije isključena, već je modificirana na način da nastavnik pomaže učenicima, a nije u centru pažnje učenika. Glavni su ciljevi ove vrste učenja jezika razvoj samostalnosti učenika, bolje ovladavanje jezičnim znanjima te stjecanje novih tehnoloških i informatičkih vještina.

Pojam DDL uvodi Tim Johnes 1990. godine kako bi opisao »način učenja jezika u kojem učenici postaju istraživači i samostalno istražuju jezik« (Boulton, 2011, 2017). Johnes (1991) smatra da je zadatak učenika otkriti strani jezik koji uči, dok je zadatak profesora pružiti učenicima kontekst putem kojega učenik može razviti strategije za otkrivanje jezika odnosno strategije koje će učenike naučiti kako da uče. Nadalje navodi kako je potrebno u što većoj mjeri udaljiti posrednika, odnosno profesora, od učenika kako bi učenici dobili izravan pristup podatcima. Johnes (1991) ističe da se u središtu DDL pristupa nalazi uporaba stroja odnosno računala, ali ne u ulozi surogata ili zamjene profesora, već u ulozi specijalne vrste informatora uloga kojega je u poučavanju jezika pasivna jer on miruje sve dok mu učenik ne postavi pitanje. Informator potom na taj upit pruža najbolji mogući odgovor, nakon čega učenik pokušava protumačiti odgovor i shvatiti njegovo značenje te ga uključiti u postojeće znanje o jeziku. DDL pristup ne podrazumijeva isključenje profesora iz nastavnoga procesa, već promjenu njegove uloge: profesor iz središta poučavanja odnosno prenošenja znanja učenicima postaje moderator i posrednik u procesu poučavanja jezika. Boulton (2009) navodi da tipičan DDL pristup poučavanju jezika uključuje izlaganje učenika velikim količinama autentičnih jezičnih podataka, poput računalnih korpusa, na temelju čega učenici dobivaju aktivniju ulogu u procesu istraživanja jezika i otkrivanja njegovih značajki te se nalaze u samom središtu procesa poučavanja i preuzimaju veću odgovornost za vlastito učenje jezika nego u tradicionalnom pristupu u kojem je njihova uloga pasivna jer ih poučava profesor prema unaprijed određenim pravilima. U radu *Should you be persuaded – two samples of data-driven learning materials* Johnes (1991) pojašnjava tri važne značajke koje DDL pristup unosi u proces poučavanja jezika, do kojih je došao analizom nastave sa studentima koje je sustavno poučavao engleskom jeziku korištenjem konkordancija tijekom četiri godine. Prva je značajka ta da su podatci u DDL pristupu osnova za poučavanje jezika te da profesor ne zna unaprijed koja će pravila i jezične uzorke učenik pronaći. Johnes (1991) smatra da će učenici u procesu učenja najčešće naići na pojmove koji nisu poznati profesoru i ne nalaze se u standardnoj literaturi. Druga značajka DDL pristupa odnosi se na ulogu profesora, koji treba naučiti kako da postane mo-

derator i koordinator istraživanja jezika koje provode učenici. Treća se značajka odnosi na reevaluaciju položaja gramatike u procesu poučavanja i učenja jezika, gdje DDL pristup omogućuje kod učenika nov način podizanja svijesti o gramatici, na način da u središte učenja jezika stavlja proces samostalnoga otkrivanja gramatike koji se temelji na autentičnom uporabnom jeziku.

Kada je riječ o podatkovno utemeljenom učenju stranoga jezika, Götz (2012) navodi dva glavna pristupa koja se pojavljuju i koriste u nastavi sa studentima. Prvi se pristup odnosi na interakciju učenika s korpusom (*learner-corpus interaction*), gdje učenici samostalno istražuju jezik i pokušavaju doći do zaključaka te se njihovo učenje nužno ne podudara s nastavnim planom. Uloga profesora stavljena je u drugi plan: profesor samo usmjerava učenike kako da riješe možebitni problem ili nejasnoće u istraživanju. Jedna od karakteristika ovoga pristupa učenju jezika odnosi se na spontano odnosno slučajno učenje jer vodi učenika od spoznaje jedne značajke jezika do sljedeće itd. Takav pristup učenju motivirajući je za učenike, dok spoznajni proces može produbiti kognitivni proces učenika i pridonijeti boljem razumijevanju i zadržavanju informacija (Boulton, 2009). Drugi se pristup odnosi na interakciju profesora s korpusom (*teacher-corpus interaction*), gdje nije nužno da učenici dolaze u izravan kontakt s korpusom već uče i interpretiraju unaprijed pripremljene konkordancijske nizove koje su pripremili profesori s ciljem da učenici dođu do željenih spoznaja. Glavna je značajka ovoga pristupa učenje fokusirano na određeni dio gradiva, gdje profesor eliminira sve ostale informacije koje bi mogle odvratiti pažnju učenika od onoga što profesor smatra važnim da učenici usvoje na nastavi. Takav je pristup moguće provoditi na svim jezičnim stupnjevima bez obzira na znanje učenika te ga je moguće uklopiti u postojeći nastavni plan i teme koje učenici uče na nastavi (Kreyer, 2010).

U radu *Data-driven Learning: Reasonable Fears and Rational Reassurance* Boulton (2009) navodi da je DDL pristup najučinkovitiji za produbljivanje i proširivanje postojećega znanja o jeziku, za razlikovanje bliskoznačnica, pronalaženje jezičnih obrazaca u uporabnom jeziku, učenje kolokacija i koligacija te učenje morfologije. Ističe kako podatkovno utemeljeno učenje jezika može učenike osvijestiti o frekventnosti uporabe riječi, vrstama riječi te im može pomoći da ustanove i identificiraju dijelove jezika koji su relevantni za njih i njihove potrebe. Boulton (2009) smatra da, iako je početak učenja znatno sporiji od tradicionalnoga pristupa, dugoročnije je korisniji za učenike jer učenici, osim što prikupljaju jezične vještine i znanja, postaju samostalni te, osim jezičnoga znanja, usvajaju i usavršavaju informacijsko komunikacijske te životne vještine. Tvrdeći da DDL pristup omogućuje učenicima da stečena znanja i vještine primijene i u drugim područjima, Boulton zaključuje kako »vrijeme provedeno na DDL pristupu nije uzalud potrošeno iako se proces ponekad čini nesrazmjernan za neposredno ostvarenje zadanih ciljeva« (Boulton, 2009).

Jedan od problema s uvođenjem DDL pristupa u poučavanje stranih jezika odnosi se na nedovoljno podizanje svijesti o njegovoj primjeni kod struke odnosno profesora koji provode nastavu, dok Boulton (2009) smatra da će profesori izbjegavati njegovu primjenu dokle god će ona biti opcionalna jer je smatraju nepotrebnim i dodatnim opterećenjem u radu. Drugi problem koji Boulton (2009) navodi odnosi se na nedostatak tehničkih sredstava odnosno na nedostatak računala u učionicama na kojima bi učenici mogli samostalno raditi. S druge strane, profesori nerado iskazuju želju za uporabom računala u nastavi zbog mogućih tehničkih poteškoća koje se mogu pojaviti za vrijeme rada, a koje neće znati otkloniti. Profesori smatraju da je uporaba računala u nastavi neučinkovita te da dovodi do smanjenja stupnja motivacije i pažnje kod učenika. DDL pristup moguće je provesti i bez uporabe računala koja mogu zamijeniti nastavni materijali koje su profesori pripremili za nastavni sat i podijelili učenicima (Boulton, 2009).

Podatkovno utemeljeno učenje jezika ne podrazumijeva isključivanje tradicionalnoga pristupa učenju jezika, već ga nadograđuje i nadopunjuje te omogućuje profesorima nov pristup u poučavanju jezika, a učenicima nov pristup za učenje jezika kojim se potiče razvoj samostalnoga učenja kojim učenici svoje obrazovanje nastavljaju izvan učionice i osamostaljuju se kao učenici.

Zaključak

Nastavne materijale i građu pripremljenu korištenjem korpusa lektori, nastavnici i profesori hrvatskoga jezika mogli bi koristiti direktno u nastavi, bez specifičnih znanja korpusne lingvistike i naprednoga poznavanja rada na računalu, pružajući učenicima nastavu koja je prilagođenija, koja uzima u obzir njihovu početnu poziciju u kontekstu usvajanja stranoga jezika te krajnji cilj kojem teže, a to su vještine i znanja izvornih govornika. Primjeri analize kolokacija i konkordancija prikazanih u članku daju uvid u mogućnosti koje korpusni alati i korpusi mogu pružiti lektorima, leksikografima i profesorima hrvatskoga kao materinjega jezika.

Lektori, profesori i nastavnici hrvatskoga jezika korpus mogu koristiti kao izvor podataka kako bi pronašli primjere autentične uporabe, pokazali funkciju gramatičkoga pravila ili stvorili vježbe na temelju korpusnih primjera. Korištenje računalnih korpusa u pripremi nastave hrvatskoga kao drugoga ili materinjega jezika može poboljšati i olakšati usvajanje jezičnih znanja kod polaznika i učenika te omogućiti lektorima i profesorima jednostavniji i brži uvid u prikaz čestotnosti vokabulara kojem podučavaju polaznike na nastavi, uvid u primjere kolokacijskih sveza koje smatraju relevantnima te velik broj primjera uporabe jezičnoga gradiva s pomoću izrade konkordancijskih nizova koje mogu koristiti za pripremu nastavne građe.

Važna je uloga korištenja korpusa u podučavanju hrvatskoga jezika uvođenje realističnijih primjera jezične uporabe koji reflektiraju kompleksnost i nijanse pri-

rodnoga jezika. Prikaz korištenja korpusa i korpusnih alata u svrhu poučavanja isto tako predstavlja model za korpusnu leksikografiju, tj. za stvaranje građe (rječnika, gramatika, glosara, pravopisnih i ostalih priručnika) na temelju korpusnih podataka.

LITERATURA

- Be kavac**, Božo (2001). *Primjena računalnojezikoslovnih alata na hrvatske korpus* (magistarski rad). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za lingvistiku.
- Bennett**, Gena R. (2010). *Using corpora in the language learning classroom: Corpus linguistics for teachers*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Biber**, Douglas, **Conrad**, Susan (2010). *Corpus Linguistics and Grammar Teaching* (http://www.longmanhomeusa.com/content/pl_biber_conrad_monograph5_lo.pdf)
- Boulton**, Alex (2009). »Data-driven Learning: Reasonable Fears and Rational Reassurance«, *Indian Journal of Applied Linguistics*. 35.1 (2009): 81–106.
- Boulton**, Alex (2011). »What data for data-driven learning?«, *EUROCALL 2011: The CALL Triangle – Student, Teacher and Institution*. Nottingham, UK: University of Nottingham.
- Boulton**, Alex, **Pérez-Paredes**, Pascual (2014). »Researching uses of corpora for language teaching and learning«, *ReCALL: The Journal of EUROCALL*, Cambridge 26(2).
- Boulton**, Alex (2017). »Corpora in language teaching and learning«. *Language Teaching*, 50(4), 483–506.
- Dash**, Niladri Sekhar (2011). *Corpus-Based English Language Teaching: A New Method*. (http://www.academia.edu/30190349/Corpus-Based_English_Language_Teaching_A_New_Method)
- Dash**, Niladri Sekhar, **Arulmozi**, Selvaraj (2018). »Utilization of Language Corpora«. U: *History, Features, and Typology of Language Corpora*. Springer, Singapore.
- Fan**, May (2009). »An exploratory study of collocational use by ESL students – A task based approach«, *System*, 37(1), 110–123.
- Flowerdew**, Lynne (2015). »Data-Driven learning and language learning theories«. *Multiple Affordances of Language Corpora for Data-driven Learning*, 69, 15–36.
- Götz**, Sandra (2012). »Testing task types in data-driven learning: Benefits and limitations«. U: K. Biebighäuser, M. Zibelius i T. Schmidt (ur.), *Aufgaben 2.0 – Konzepte, Materialien und Methoden für das Fremdsprachenlehren und -lernen mit digitalen Medien*. Tübingen: Narr, 249–276.
- Hewings**, Martin (2000). Using computer-based corpora as a teaching resource. TEFL Farm website: www.teflfarm.com/teachers/articles/corpora.htm.
- Hrvatski jezični portal*. (<http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, pristupljeno 4. V. 2018)
- Johnes**, Tim (1991). Should you be persuaded – two samples of data-driven learning materials, *Classroom Concordancing: ELR Journal*, 4, str. 1–16.
- Kreyer**, Rolf (2010). »How Much Wheat is there in the Chaff? Issues Concerning the Use of Concordancers in the Classroom«. *Language Forum*, 36 (1–2), 155–173.
- Lawson**, Aaron (2001). »Rethinking French grammar for pedagogy: The contribution of French corpora«. U: R. C. Simpson i J. M. Swales (ur.), *Corpus linguistics in North America*. Selections from the 1999 Symposium, Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press.
- Leech**, Geoffrey (1997). »Teaching and language corpora: a convergence«. U: A. Wichmann, S. Fligelstone, T. McEnery i G. Knowles (ur.), *Teaching and Language Corpora*, 1–23. London: Longman.
- Ljubešić**, Nikola, **Klubička**, Filip (2014). »{bs, hr, sr} WaC – web corpora of Bosnian, Croatian and Serbian«. U: *Proceedings of the 9th Web as Corpus Workshop (WaC-9)*, str. 29–35.

- McCarten**, Jeanne (2007). *Teaching Vocabulary: Lessons from the Corpus, Lessons for the Classroom*. Cambridge University Press.
- McEnergy**, Tony, **Xiao**, Richard (2010). »What corpora can offer in language teaching and learning«. U: E. Hinkel (ur.), *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning* (Vol. 2). London–New York: Routledge.
- McEnergy**, Tony, **Xiao**, Richard i **Tono**, Yukio (2006). *Corpus-Based Language Studies: An Advanced Resource Book*. London: Routledge.
- Miangah**, Tayebeh Mosavi (2012). »Different Aspects of Exploiting Corpora in Language Learning«. *Journal of Language Teaching and Research*, Vol 3, No 5 (2012), 1051–1060.
- Nesselhauf**, Nadja (2005a). *Corpus Linguistics: A Practical Introduction*.
(<http://www.as.uni-heidelberg.de/personen/Nesselhauf/files/Corpus%20Linguistics%20Practical%20Introduction.pdf>)
- Nesselhauf**, Nadja (2005b). *Collocations in a Learner Corpus*. University of Heidelberg, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam–Philadelphia.
- O’Keefe**, Anne, **McCarthy**, Michael, **Carter**, Ronald (2007). *From Corpus to Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reppen**, Randi (2010). *Using Corpora in the Language Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Römer**, Ute (2006). »Pedagogical applications of corpora: Some reflections on the current scope and a wish list for future developments«. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, 54(2): 121–134, Special Issue: *The Scope and Limits of Corpus Linguistics – Empiricism in the Description and Analysis of English* (ur. Volker Gast).
- Römer**, Ute (2008). »Corpora and language teaching«. U: A. Lüdeling i M. Kytö (ur.). *Corpus Linguistics. An International Handbook* (Vol 1). [HSK series] Berlin: Mouton de Gruyter, 112–130.
- Storjohann**, Petra (2016). *The lexicographic use of corpora and computational tools for disambiguation*. Institut für Deutsche Sprache, Bibliothek.
- Tucker**, Gordon H. (2009). »Exposure, Expectations and Probabilities: Implications for Language Learning«. U: A. McCabe, M. O’Donnell i R. Whittaker (ur.), *Advances in Language and Education*, 239–253.
- Utvić**, Miloš V. (2013). *Izgradnja referentnog korpusa savremenog srpskog jezika*, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

THE USE OF CORPUS IN TEACHING CROATIAN AS THE SECOND AND FOREIGN LANGUAGE

Kristina Posavec

University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences
kposavec@erf.hr

ABSTRACT: The paper explores the relationship between corpora and teaching Croatian as the second and foreign language. Examples of using a corpus and corpus tools as shown in the paper indicate that corpus is a valuable additional source for teaching and analysing the Croatian language, not just for language teaching, but for conducting lexical and lexicographical research and studies. Using corpus tools, a lexicographer can gain insight into different meanings of words depending on the contexts in which they are used. A corpus can give lexicographers a wide range of diverse content on which they can conduct their analysis of words and their meaning. An analysis of the Croatian language shown in this paper was a product of researching the biggest corpus of the Croatian language, hrWaC (Croatian web corpus), because it contains a large amount of tokens, and includes language in use which is a relevant fact in teaching a foreign language. The paper researches the use of corpus for teaching Croatian as the second and foreign language, and also provides lexicographers with useful examples of how they can use corpora and corpus tools for conducting their studies and language research. A special emphasis is put on different ways on how to use collocations, frequency, and concordance for the purpose of analysing the Croatian language through usage of corpora and corpus tools.

Keywords: *corpus; corpus linguistics; Croatian language; collocations; concordances*

Članci su dostupni pod licencijom Creative Commons: Imenovanje-Nekomercijalno (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Sadržaj smijete umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti i prerađivati ga, uz obvezno navođenje autorstva, te ga koristiti samo u nekomercijalne svrhe.